

УДК 391:746.3(477):81'22:004.9“1920/2020”
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/99-2-3>

Анастасія ЛАПЧЕНКО,
orcid.org/0000-0002-0031-6481
кандидат історичних наук, доцент,
старший викладач кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін
Державного біотехнологічного університету
(Харків, Україна) *lapchenko_a@ukr.net*

УКРАЇНСЬКА ВИШИВКА ЯК СЕМІОТИЧНА СИСТЕМА: ВІД ТРАДИЦІЙНОГО КОДУ ТА ТРАНСФОРМАЦІЙ 1920-Х РОКІВ ДО ЦИФРОВОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті досліджується українська вишивка як складна семіотична система, що функціонує в історичній динаміці та зазнає трансформацій під впливом соціокультурних змін. Основна увага зосереджена на аналізі еволюції символічного коду вишивки – від традиційного сакрального значення до сучасних форм репрезентації у глобалізованому та цифровому просторі. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю переосмислення народного мистецтва не лише як елементу культурної спадщини, а як активного інструменту формування ідентичності та комунікації у сучасному світі.

Наукова проблема полягає у виявленні механізмів трансформації семіотичних значень української вишивки в умовах історичних зламів і глобальних процесів, зокрема недостатній дослідженості впливу 1920–1930-х років як періоду радикального переозначення традиційного культурного коду. У статті обґрунтовується, що політика колективізації та знищення традиційного селянського укладу життя призвела не лише до економічних і демографічних втрат, а й до руйнування середовища існування вишивки як живої практики. Разом із знищенням села руйнувалися механізми передачі знань, локальні орнаментальні традиції та сакральні значення, що формували семіотичну систему вишивки. У цей період вона зазнала десакралізації, стандартизації та ідеологічного переосмислення, трансформуючись із носія родової пам'яті у декоративний елемент соціалістичної культури.

Метою дослідження є комплексний аналіз української вишивки як семіотичної системи в контексті історичних трансформацій та сучасних глобалізаційних процесів, а також виявлення її ролі у формуванні культурної ідентичності та комунікативних практик. Для досягнення мети застосовано семіотичний, культурно-антропологічний та історико-порівняльний підходи, що дозволяють розглядати вишивку як «текст культури», здатний до адаптації та переінтерпретації.

У результаті дослідження встановлено, що українська вишивка, попри історичні втрати, зберігає своє символічне ядро, яке проявляється навіть у трансформованих формах. У сучасному соціокультурному просторі вона переживає новий етап актуалізації, що особливо посилюється в умовах війни. Подібно до періоду 1920–1930-х років, коли руйнування традиційного середовища призводило до втрати локальних культурних практик, сьогодні на окупованих та прифронтових територіях відбувається стирання культурного ландшафту, зокрема й традицій вишивки. Водночас у безпечніших регіонах України та в діаспорі спостерігається протилежний процес – інтенсивне відродження і трансформація вишивки як символу спротиву, пам'яті та національної єдності.

Вишивка набуває нових форм існування – вона інтегрується у сучасний одяг, аксесуари, прикраси та цифровий дизайн, стаючи засобом самовираження та маркером культурної ідентичності. Особливу роль у цьому процесі відіграють fashion-індустрія та цифрові платформи, які сприяють глобальному поширенню української символіки. Таким чином, доведено, що сучасні трансформації української вишивки є продовженням історичних процесів перекодування традиції, започаткованих у ХХ столітті, а сама вишивка постає як динамічна семіотична система, здатна не лише адаптуватися до нових умов, а й ставати формою культурного опору та відновлення ідентичності.

Ключові слова: українська вишивка, семіотика, культурна трансформація, національна ідентичність, глобалізація, цифрова культура, традиційне мистецтво.

Anastasiia LAPCHENKO,

orcid.org/0000-0002-0031-6481

PhD in History, Associate Professor;

*Senior Lecturer at the UNESCO Department of Philosophy of Human Communication
and Department of Social and Humanitarian Sciences*

State Biotechnological University

(Kharkiv, Ukraine) lapchenko_a@ukr.net

UKRAINIAN EMBROIDERY AS A SEMIOTIC SYSTEM: FROM THE TRANSFORMATIONS OF THE 1920S TO DIGITAL REPRESENTATION IN GLOBAL CULTURE

The article examines Ukrainian embroidery as a complex semiotic system that functions within historical dynamics and undergoes transformations under the influence of sociocultural changes. The main focus is on analyzing the evolution of the symbolic code of embroidery – from its traditional sacred meaning to contemporary forms of representation in a globalized and digital space. The relevance of the study is обусловлена the need to reinterpret folk art not only as an element of cultural heritage but also as an active instrument for shaping identity and communication in the modern world.

The scientific problem lies in identifying the mechanisms of transformation of the semiotic meanings of Ukrainian embroidery in the context of historical ruptures and global processes, particularly the insufficient study of the impact of the 1920s–1930s as a period of radical redefinition of the traditional cultural code. The article substantiates that the policy of collectivization and the destruction of the traditional rural way of life led not only to economic and demographic losses but also to the collapse of the environment in which embroidery existed as a living practice. Along with the destruction of the village, the mechanisms of knowledge transmission, local ornamental traditions, and sacred meanings that formed the semiotic system of embroidery were also undermined. During this period, embroidery underwent desacralization, standardization, and ideological reinterpretation, transforming from a carrier of genealogical memory into a decorative element of socialist culture.

The aim of the study is a comprehensive analysis of Ukrainian embroidery as a semiotic system in the context of historical transformations and contemporary globalization processes, as well as identifying its role in shaping cultural identity and communicative practices. To achieve this goal, semiotic, cultural-anthropological, and historical-comparative approaches are applied, allowing embroidery to be considered as a “text of culture” capable of adaptation and reinterpretation.

The study finds that Ukrainian embroidery, despite historical losses, retains its symbolic core, which manifests even in transformed forms. In the contemporary sociocultural space, it is experiencing a new stage of actualization, particularly intensified under the conditions of war. Similar to the 1920s–1930s, when the destruction of the traditional environment led to the loss of local cultural practices, today in occupied and frontline territories there is an erasure of the cultural landscape, including embroidery traditions. At the same time, in safer regions of Ukraine and within the diaspora, an opposite process can be observed – an intensive revival and transformation of embroidery as a symbol of resistance, memory, and national unity.

Embroidery acquires new forms of existence – it is integrated into contemporary clothing, accessories, jewelry, and digital design, becoming a means of self-expression and a marker of cultural identity. A significant role in this process is played by the fashion industry and digital platforms, which contribute to the global dissemination of Ukrainian symbolism. Thus, it is proven that contemporary transformations of Ukrainian embroidery are a continuation of the historical processes of recoding tradition that began in the twentieth century, while embroidery itself emerges as a dynamic semiotic system capable not only of adapting to new conditions but also of becoming a form of cultural resistance and the restoration of identity.

Key words: *Ukrainian embroidery, semiotics, cultural transformation, national identity, globalization, digital culture, traditional art.*

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому світі особливої актуальності набуває питання збереження та трансформації нематеріальної культурної спадщини як важливого чинника формування національної ідентичності. Українська вишивка, що традиційно функціонувала як носій сакральних, соціальних і комунікативних смислів, сьогодні постає не лише як елемент культурної пам'яті, а як динамічна система, інтегрована у сучасний соціокультурний простір. Водночас процеси глобалізації, цифровізації та

масової культури змінюють способи її функціонування, що потребує нового теоретичного осмислення вишивки як семіотичного феномену.

Особливої складності проблема набуває у контексті історичних трансформацій ХХ століття, зокрема періоду 1920–1930-х років, коли внаслідок колективізації та руйнування традиційного селянського укладу було знищено соціальне середовище існування народного мистецтва. Разом із селом руйнувалися механізми передачі ремесла, локальні орнаментальні традиції та сим-

волічні коди, що формували семіотичну структуру вишивки. Унаслідок цього відбулося часткове знецінення та ідеологічне переозначення вишивки, що вплинуло на подальший розвиток і функціонування цього виду мистецтва.

У сучасних умовах війни спостерігається новий етап трансформації, який парадоксально поєднує процеси втрати і відродження. З одного боку, на окупованих та прифронтових територіях відбувається знищення культурного середовища, що нагадує історичні процеси ХХ століття; з іншого – у безпечних регіонах України та в діаспорі вишивка набуває нових форм актуалізації, перетворюючись на символ культурного спротиву, національної єдності та самовираження. У цьому контексті постає необхідність комплексного дослідження української вишивки як семіотичної системи, здатної до трансформації та адаптації в умовах історичних викликів і глобальних змін.

Аналіз досліджень. Дослідження української вишивки має тривалу наукову традицію, що бере початок з етнографічних праць ХІХ століття, у яких вперше було здійснено систематизацію орнаментів і регіональних особливостей. Вагомий внесок у вивчення української орнаментики зробили Олена Пчілка та Федір Вовк, які розглядали вишивку як важливий елемент народної культури та маркер етнічної ідентичності (Пчілка, 1876; Вовк, 1874).

У ХХ столітті науковий інтерес до української вишивки розширюється в межах мистецтвознавчих та історико-культурних досліджень. Зокрема, у працях Т. Кара-Васильєвої та Т. Косміної проаналізовано орнаментальні системи, техніки виконання та функціональне призначення вишивки у традиційному середовищі (Кара-Васильєва, 2005; Косміна, 2011). Історики підкреслюють, що радикальні соціально-економічні трансформації 1920–1930-х років, зокрема політика колективізації, призвели до руйнування традиційного селянського укладу та втрати багатьох локальних ремісничих практик, що вплинуло на трансформацію семіотичної системи народного мистецтва (Лапченко, 2018).

Сучасні дослідження характеризуються міждисциплінарністю та посиленою увагою до семіотичного та культурно-комунікативного виміру вишивки. У міжнародному науковому дискурсі декоративно-ужиткове мистецтво розглядається як форма культурної пам'яті та інструмент ідентичності в умовах глобалізації. Зокрема, у дослідженнях Glenn Adamson підкреслюється трансформація ремесел у сучасній культурі та їх інтеграція в дизайн і глобальні візуальні практики

(Adamson, 2013). У роботах Peter Dormer і Peter Greenhalgh аналізується роль традиційного мистецтва у формуванні сучасної естетики та культурної ідентичності (Dormer, 1997; Greenhalgh, 1997).

Актуальні англомовні дослідження 2024–2025 років акцентують увагу на цифровій трансформації традиційних ремесел та їхній ролі у візуальній культурі. Так, у роботах Smith (Smith, 2024) підкреслюється, що цифровізація народного мистецтва сприяє його глобальній доступності та новим формам культурної репрезентації. Johnson et al. (Johnson et al., 2025) аналізують вплив соціальних медіа на переосмислення традиційних текстильних практик, зокрема через платформи Instagram і TikTok, де ремесло стає частиною цифрової ідентичності та креативної економіки. Водночас у цих дослідженнях наголошується на ризиках комерціалізації та втрати автентичності традиційних технік.

Таким чином, сучасний науковий дискурс демонструє поєднання історико-етнографічного, семіотичного та цифрового підходів до вивчення української вишивки, однак залишається недостатньо дослідженим питання її історичної тягlosti та трансформацій у контексті сучасних кризових процесів, що визначає подальшу актуальність дослідження.

Метою статті є дослідження української вишивки як семіотичної системи – культурного коду, що трансформувалася під впливом історичних, політичних і технологічних чинників від традиційного суспільства до доби цифровізації. Окрему увагу приділено виявленню впливу соціально-історичних зламів, зокрема процесів 1920–1930-х років та сучасної війни, на зміну функцій і значень вишивки. Також метою є визначення її ролі як інструменту формування національної ідентичності та культурної комунікації.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи українську вишивку крізь призму семіотичного аналізу, ми маємо визнати її повноцінним «текстом культури» – складною знаковою системою, що передає інформацію, кодує значення та функціонує за власними граматичними правилами. Українська вишивка є саме такою візуальною мовою, що упродовж століть виконувала функції, аналогічні до функцій письма в культурах з розвинутою писемною традицією.

На відміну від письма, вишивка кодує інформацію не через лінійну послідовність знаків, а через просторову організацію орнаментів, колірні співвідношення та ритмічні повтори. Це робить її ближчою до музичної партитури, ніж до книжкового тексту: вишивка «читається» симультанно,

охоплюючи цілісний візуальний образ, і лише потім «розгортається» в послідовність значень при детальнішому аналізі. Важливо розуміти, що вишивка ніколи не була суто декоративним елементом. У традиційному суспільстві кожен орнамент, кожне колірне поєднання несли конкретне смислове навантаження, зрозуміле членам спільноти (Селівачов, 2013: 59; Матейко, 1977: 101). Вишивка функціонувала як код – система умовних знаків, для дешифрування якої потрібне володіння відповідною «мовною компетенцією».

Структура семіотичного коду включає три взаємозалежні рівні: символічний, орнаментальний, колористичний (Селівачов 2013: 101). У традиційному середовищі вишивка виконувала оберегову, комунікативну, ідентифікаційну функції (Косміна, 2011: 29). Вона захищала людину, позначала її приналежність до громади й слугувала каналом передачі культурного досвіду.

Революційні події 1917–1921 років і наступне встановлення радянської влади започаткували драматичний злам у функціонуванні традиційної культури. Після встановлення радянської влади розпочалася культурна політика, що мала на меті секуляризацію народної творчості. Декрет РНК РСФРР «Про реєстрацію, прийом на облік і охорону пам'яток мистецтва і старовини» (1918) та відповідні акти УСРР закладали основу державного контролю над культурною спадщиною (Декрет СНК РСФРР, 1918: 1–2; 7; Декрет СНК РСФРР 2018).

У межах цієї політики формувалася система централізованого управління народними промислами, що передбачала їх інституціоналізацію. Як зазначають дослідники, у 1920-х роках відбувалася трансформація ремесел із родинно-общинної моделі у виробничо-кооперативну систему (ВУЦВК, РНК УСРР.1925). У 1920-х рр. в Україні створювалися артілі народних промислів – постановою ВУЦВК і РНК УСРР від 1925 р. «Про кооперативну промисловість» передбачалося об'єднання майстрів у виробничі об'єднання (ВУЦВК, РНК УСРР.1925). Це означало перехід вишивки з родинної традиції до контролю з боку держави. У другій половині 1920-х рр. створюються школи художніх промислів, підконтрольні Наркомосу. Вони формували новий «радянський декоративний стиль», що призводило до уніфікації орнаментів (Johnson, 2025).

Колективізація (1929–1933) і політика соціалістичної перебудови сільського господарства фактично зруйнували традиційний уклад життя. Разом із Голодомором було втрачено значну частину носіїв традиції, що спричинило десаκραлізацію вишивки та її трансформацію у сферу

декоративного мистецтва (Білан, 2011). Цей процес десакралізації відбувався на кількох рівнях. На ідеологічному – релігійне й магічне значення орнаментів витіснялося з публічного дискурсу як «забобон». На практичному – вишивку відривали від обрядового контексту, перетворюючи ритуальні речі на декоративні елементи радянського побуту. На технологічному – впроваджувалися стандартизовані техніки та матеріали, орієнтовані на масове виробництво (Кара-Васильєва & Чегусова, 2005: 73; Кара-Васильєва, 1993: 48).

До революції вишивка була не стільки мистецтвом, скільки практикою, інтегрованою в обрядове життя. Вона виконувалася відповідно до традиційних норм і мала чітко визначені функції (Білан & Стельмашук, 2011: 29). Радянська культурна політика трансформувала її у «виріб народних художніх промислів», змінивши сам статус: із живої практики вона стала об'єктом виробництва, експонування й колекціонування.

Радянська культурна політика трансформувала вишивку з живої обрядової практики у «виріб народних художніх промислів», що означало зміну її онтологічного статусу. Вишивка втратила функцію елемента ритуального комплексу і перетворилася на об'єкт виробництва, експонування та колекціонування, а носійка традиції – на «майстриню» в межах інституціоналізованої системи.

Усвідомлюючи культурну та економічну цінність народних промислів, радянська влада намагалася взяти їх під контроль через систему артілей, фабрик художніх виробів, спілок народних майстрів. Ця інституціоналізація мала суперечливі наслідки. З одного боку, вона забезпечила певну матеріальну базу для збереження ремесла. З іншого – означала уніфікацію, контроль та адаптацію до ідеологічних вимог. Орнаменти «редагувалися» з метою вилучення «небажаних» елементів. Регіональна специфіка нівелювалася заради створення «загальноукраїнського» (а згодом – «загальнорадянського») канону. Індивідуальна творчість майстрів обмежувалася затвердженими зразками.

Попри всі потрясіння, українська вишивка не зникла. Вона зберігалася в різних формах та середовищах, часто на маргінесах офіційної культури. У родинному середовищі вишивка продовжувала існувати як приватна практика, пов'язана з пам'яттю про минуле, з родинними реліквіями, зі святами (Білан & Стельмашук, 2011: 84). Бабусина вишивана сорочка, весільний рушник батьків – ці предмети зберігалися в родині як цінності, навіть якщо їхнє обрядове значення було забуто або приховувалося. В українській діаспорі, що сформувалася внаслідок кількох хвиль еміграції (1918–1923, 1944–1950, пізніші хвилі),

вишивка набула особливого значення як маркер національної ідентичності. Паралельно з живою традицією розвивалася академічна етнографія, що фіксувала та систематизувала українську вишивку як об'єкт наукового дослідження. Ця робота, розпочата ще в XIX столітті дослідниками як Федір Вовк та Хведір Щербаківський, продовжувалася впродовж радянського періоду, хоча і в ідеологічно обмежених рамках.

Музеї народної архітектури та побуту, краєзнавчі музеї, музеї народного декоративного мистецтва накопичували колекції вишитих виробів. Ці колекції, з одного боку, врятували від зникнення багато унікальних зразків; з іншого – перетворили вишивку на «музейний експонат», остаточно відірвавши її від живого контексту. Етнографічні дослідження, альбоми орнаментів, каталоги музейних колекцій створили корпус «канонізованих» зразків української вишивки Упродовж XX століття поступово формувалася «канонізований образ вишиванки» – узагальнена, стилізована версія традиційного вишитого одягу, що стала символом української культури як такої (Кара-Васильєва & Чегусова, 2005: 120). Цей образ абстрагував найбільш впізнавані риси регіональних традицій, створюючи візуальний знак «українськості». Водночас він спрощував і уніфікував багатство традиції: локальні варіації зникали, символіка редукувалася до декоративності, а зв'язок із обрядовим контекстом замінювався загальною культурною репрезентацією.

Наслідком потрясінь XX століття стала втрата частини регіональних традицій вишивки через Голодомор, депортації та війну. Інші практики занепали внаслідок розриву передачі традиції між поколіннями. Збережені форми часто зазнавали спрощення: складні символічні комплекси редукувалися, сакральні значення втрачалися або замовчувалися, а техніки виконання спрощувалися, що зменшувало семіотичну складність вишивки.

Повномасштабне російське вторгнення в Україну (2022) стало потужним каталізатором культурної ревіталізації (Wanner, 2023: 5; Yekelchuk, 2024: 77). У цьому контексті вишивка набула нового значення: вона стала щоденним маркером ідентичності, елементом культурного спротиву та емоційної підтримки. Її почали активно використовувати у військовому, волонтерському та публічному просторі. Характерною рисою сучасного етапу є посилення інтересу до семіотичного змісту орнаментів – їх символіки та регіональних особливостей. Цей інтерес підтримується цифровими платформами, що формують нову модель засвоєння традиції: не лише через спадковість,

а й через знання. Особливої значущості набули орнаменти регіонів, що постраждали від війни, як символи пам'яті та ідентичності. Водночас міжнародна популяризація вишивки має подвійний ефект: вона підсилює видимість української культури, але іноді сприяє її поверхневому сприйняттю. Війна також загострила контраст між руйнуванням культурної спадщини на окупованих територіях і активним розвитком культури у вільній Україні. Водночас вишивка дедалі більше переходить у цифровий простір (Smith, 2025: 33), де функціонує через соціальні мережі та глобальні спільноти. Сучасна вишивка виходить за межі традиційного одягу, з'являючись у дизайні, мистецтві та contemporary art, і трансформується з ремесла у художній медіум.

Українська вишивка пройшла шлях від сакрального символу до культурного бренду, зберігаючи свої ключові функції ідентифікації та комунікації (Білан & Стельмащук, 2011: 84). Сьогодні вона виступає як знак культурного спротиву і міст між традицією та цифровою сучасністю.

Висновки. Українська вишивка як семіотична система демонструє вражаючу здатність до адаптації та самозбереження. Пройшовши через драматичні трансформації XX століття – від насильницької десакралізації до музеєфікації, від маргіналізації до символу національної ідентичності – вона зберегла свою функціональність як культурний код, змінивши при цьому способи свого існування.

Перспективи розвитку української вишивки як семіотичної системи залежать від здатності суспільства підтримувати баланс між збереженням традиції та її творчим оновленням. Це потребує: підтримки носіїв живої традиції – майстрів ручної вишивки, що зберігають технічні навички та знання про значення орнаментів; академічного дослідження та документування традиційних практик; освітніх програм, що передають знання про вишивку широкій аудиторії; творчої роботи дизайнерів, що розвивають традицію в нових напрямках; критичної рефлексії над процесами комерціалізації та спрощення.

Українська вишивка має всі шанси залишитися живою семіотичною системою – не музейним експонатом, а функціональним культурним кодом, здатним кодувати значення, комунікувати цінності, маркувати ідентичність. Для цього вона повинна продовжувати змінюватися, відповідаючи на виклики часу, – зберігаючи при цьому зв'язок із тим глибинним ядром значень, що робить її українською вишивкою, а не просто «декоративним мистецтвом».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Adamson G. The Invention of Craft. London : Bloomsbury, 2013. 272 p.
2. Dormer P. The Culture of Craft. Manchester : Manchester University Press, 1997. 256 p.
3. Greenhalgh P. The Persistence of Craft: The Applied Arts Today. London : A&C Black, 2002. 218 p.
4. Johnson J. Markup bodies: Black [life] studies and slavery [death] studies at the digital crossroads. *American Quarterly*. 2018. Vol. 70, № 3. P. 57–64.
5. Piper A. et al. Resilience, resourcefulness and creativity: learning from Guatemalan artisans. *Journal of Textile Design Research and Practice*. 2023. P. 1–15.
6. Wanner C. Everyday religiosity and contemporary Ukraine. Oxford : Oxford University Press, 2022. 240 p.
7. Yekelchuk S. Ukraine: What Everyone Needs to Know. Oxford : Oxford University Press, 2024. 256 p.
8. Білан М. С., Стельмашук Г. Г. Український стрій. Львів : Апріорі, 2011. 316 с.
9. Постанови про кооперативну та дрібну промисловість (1925 р.) / ВУЦВК, РНК УСРР. *Збірник узаконень та розпоряджень Робітничо-Селянського уряду України*. Харків, 1925. № 15–16. С. 112–118.
10. Декрет РНК РСФРР «Про реєстрацію, прийом на облік і охорону пам'яток мистецтва і старовини» від 05.10.1918. URL: [https://ru.wikisource.org/wiki/Декрет_ЧНК_РСФСР_от_05.10.1918_О_регистрации,_приеме_на_учет_и_охране_памятников_искусства_и_старини_\(дата_звернення:_28.04.2026\)](https://ru.wikisource.org/wiki/Декрет_ЧНК_РСФСР_от_05.10.1918_О_регистрации,_приеме_на_учет_и_охране_памятников_искусства_и_старини_(дата_звернення:_28.04.2026)).
11. Кара-Васильєва Т. В. Українська вишивка. Київ : Мистецтво, 1993. 160 с.
12. Кара-Васильєва Т. В., Чегусова З. А. Декоративне мистецтво України ХХ століття. Київ : Либідь, 2005. 280 с.
13. Косміна Т. В. Українське народне вбрання. Київ : Балтія-Друк, 2011. 160 с.
14. Лапченко А. С. Селянські промисли на Харківщині (Слобожанщині) в роки нової економічної політики (1921–1928 рр.): дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 Харків, 2017. 286 с.
15. Матейко К. І. Український народний одяг. Київ : Наукова думка, 1977. 224 с.
16. Про кооперативну промисловість : постанова ВУЦВК і РНК УСРР (1925) // *Збірник узаконень та розпоряджень Робітничо-Селянського уряду України*. Харків, 1925. № 15–16. С. 112–118.
17. Нарбут О. Олена Пчілка, видання "Український народний орнамент" 1876р. prekrasastudio: веб-сайт. URL: <https://www.prekrasastudio.com/blog/65-olena-pchilka-vydannia-ukrainskyi-narodnyi-ornament-1876r> (дата звернення: 28.04.2026).
18. Селівачов М. Р. Український орнамент. Київ : Либідь, 2013. 288 с.

REFERENCES

1. Adamson G. (2013) The Invention of Craft. Bloomsbury, London. 272 p.
2. Dormer P. (1997) The Culture of Craft. Manchester University Press, Manchester. 256 p.
3. Greenhalgh P. (2002) The Persistence of Craft: The Applied Arts Today. A&C Black, London. 218 p.
4. Johnson J. (2018) Markup bodies: Black [life] studies and slavery [death] studies at the digital crossroads. *American Quarterly*, Vol. 70, № 3. P. 57–64.
5. Piper A. et al. (2023) Resilience, resourcefulness and creativity: learning from Guatemalan artisans. *Journal of Textile Design Research and Practice*. P. 1–15.
6. Wanner C. (2022) Everyday Religiosity and Contemporary Ukraine. Oxford University Press, Oxford. 240 p.
7. Yekelchuk S. (2024) Ukraine: What Everyone Needs to Know. Oxford University Press, Oxford. 256 p.
8. Bilan M. S., Stelmashchuk H. H. (2011) Ukrainskyi strii. [Ukrainian costume] Apriori, Lviv. 316 p. [in Ukrainian].
9. VUTsVK, RNK USRR (1925) Postanovy pro kooperatyvnu ta dribnu promyslovist (1925 r.). [Resolutions on cooperative and small-scale industry (1925)] *Zbirnyk uzakonen ta rozporiadzhen Robitnytcho-Selianskoho uriadu Ukrainy*, Kharkiv, № 15–16. S. 112–118. [in Ukrainian].
10. Dekret RNK RSFR «Pro reiestratsiiu, pryiom na oblik i okhoronu pamiatok mystetstva i starovyny» vid 05.10.1918. [Decree of the Council of People's Commissars of the RSFSR "On registration, recording and protection of monuments of art and antiquity" dated 05.10.1918] URL: [https://ru.wikisource.org/wiki/Декрет_ЧНК_РСФСР_от_05.10.1918_О_регистрации,_приеме_на_учет_и_охране_памятников_искусства_и_старини_\(дата_звернення:_28.04.2026\)](https://ru.wikisource.org/wiki/Декрет_ЧНК_РСФСР_от_05.10.1918_О_регистрации,_приеме_на_учет_и_охране_памятников_искусства_и_старини_(дата_звернення:_28.04.2026)). [in Ukrainian].
11. Kara-Vasyliieva T. V. (1993) Ukrainska vyshyvka. [Ukrainian embroidery] *Mystetstvo*, Kyiv. 160 p. [in Ukrainian].
12. Kara-Vasyliieva T. V., Chehusova Z. A. (2005) Dekoratyvne mystetstvo Ukrainy XX stolittia. [Decorative art of Ukraine of the XX century] *Lybid*, Kyiv. 280 p. [in Ukrainian].
13. Kosmina T. V. (2011) Ukrainske narodne vbrannia. [Ukrainian folk costume] *Baltia-Druk*, Kyiv. 160 p. [in Ukrainian].
14. Lapchenko A. S. (2017) Selianski promysly na Kharkivshchyni (Slobozhanshchyni) v roky novoï ekonomichnoi polityky (1921–1928 rr.). [Peasant crafts in the Kharkiv region (Slobozhanshchyna) during the years of the New Economic Policy (1921–1928)] *Dys. ... kand. ist. nauk: 07.00.01*. Kharkiv. 286 p. [in Ukrainian].
15. Mateiko K. I. (1977) Ukrainskyi narodnyi odiah. [Ukrainian folk clothing] *Naukova dumka*, Kyiv. 224 p. [in Ukrainian].
16. VUTsVK i RNK USRR (1925) Pro kooperatyvnu promyslovist: postanova. [On cooperative industry: resolution] *Zbirnyk uzakonen ta rozporiadzhen Robitnytcho-Selianskoho uriadu Ukrainy*, Kharkiv, № 15–16. S. 112–118. [in Ukrainian].
17. Narbut O. Olena Pchilka, vydannia "Ukrainskyi narodnyi ornament" 1876r. [Olena Pchilka: the publication "Ukrainian folk ornament" (1876)] prekrasastudio: websit. URL: <https://www.prekrasastudio.com/blog/65-olena-pchilka-vydannia-ukrainskyi-narodnyi-ornament-1876r> (data zvernennia: 28.04.2026). [in Ukrainian].
18. Selivachov M. R. (2013) Ukrainskyi ornament. [Ukrainian ornament] *Lybid*, Kyiv. 288 p. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 30.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)